

Monumentnummer*: 520432

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 april 2002
Kadaster deel/nr 82799/116

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nieuwendijk Altena Noord-Brabant

Locatiennaam Locatieomschrijving
Nieuwendijk

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Werkendam T 268

Omschrijving**

Inleiding

Voormalige ONDERWIJZERWONING; zorgvuldig gedetailleerd pand dat omstreeks 1878 in eclectische vormen opgetrokken is. De woning hoorde bij een ernaast gelegen openbare school die uit dezelfde tijd dateert en in identieke vormen is opgetrokken. Deze is in 1922 opgeheven en later tot winkel verbouwd. De voormalige school valt buiten de van rijkswege geldende bescherming. Het pand is gesitueerd aan de zuidzijde van de bebouwde kom van Nieuwendijk aan westkant van de Rijksweg; de oude dijkverbinding met Werkendam.

Omschrijving

Kleine woning van één bouwlaag op rechthoekige grondslag met gevels van in kruisverband gemetselde machinale baksteen onder een met Oegstgeester pannen gedekt schilddak met twee gemetselde schoorstenen op de punten van de nok. Het pand heeft een eenvoudige bagoot. De gevels zijn voorzien van hoekpenanten in schoon metselwerk en een iets uitgemetselde plint. De voorgevel heeft drie assen: een centrale ingangstravee geflankeerd door twee vensterassen. De ingangstravee wordt extra benadrukt doordat deze door middel van een dakkapel is doorgetrokken tot in het dakvlak. De wangen van de dakkapel hebben in een verdiept driehoekig veld een gestileerd bloemornament. De centrale travee heeft verder een pilasteromlijsting van siermetselwerk met een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

frontonbekroning. Alle vensters en de deur zijn recht gesloten en hebben een geprofileerde cementomlijsting met kuifbekroning. Bij de vensters is hierboven nog een tweede omlijsting aangebracht die rechthoekig van vorm is en bestaat uit gele, diamantkopvormig uitgeholde bakstenen. De deur heeft zowel houten als glazen panelen en is voorzien van een bovenlicht met gekleurd glas-in-lood.

Vensters met enkelruits schuiframen en gekleurd glas-in-lood in de bovenlichten. De dakkapel heeft een venster met halfronde bekroning met daarin een vierruits uitzetraam en bovenlicht met roedenverdeling. De gevels vallen op door de zorgvuldige detaillering en baksteenornamentiek. Dit komt onder andere tot uitdrukking in het gemetselde muizentandfries met klosjes, de op verschillende plaatsen gebruikte gele en rode verblendsteen en de profielstenen in de kapitelen van de lisenen. Het fries is verder geornamenteerd met uitgeholde bakstenen en heeft op de hoeken twee gietijzeren schotelankers. De zijgevels zijn in grote lijnen wat betreft vensters, lisenen en fries identiek gedetailleerd aan de voorgevel. In de noordelijke gevel bevinden zich een venster en een dichtgezette deuropening. Hiervan is de omlijsting nog wel aanwezig. In het dakschild is een kleine dakkapel onder een plat dak aangebracht. In de zuidelijke gevel bevindt zich slechts één venster dat wat breder dan de overige is. In het dakschild zijn een dakkapel en een klappaam aangebracht. Ook aan de achterzijde is in het dakvlak een dakkapel geplaatst. De achtergevel is sterk gewijzigd door de aanbouw van twee éénlaags bouwlichamen die als keuken en bijkeuken fungeerden.

Intern heeft het pand een centrale gang met marmeren plavuizen en plinten. De gang wordt geflankeerd door kamers aan weerszijden. De rechter kamer aan de voorzijde is nu in gebruik als keuken; deze bevond zich in een eerder stadium aan de achterzijde. De oorspronkelijke ornamentiek is door onder meer verlaagde plafonds en lambrisering vrijwel geheel aan het zicht onttrokken. De gang komt uit op een sobere houten bordestrap. Onder deze trap bevindt zich de ingang van de rechthoekige kelder. Deze is betegeld en heeft een eenvoudig balkenplafond.

Waardering

De voormalige onderwijzerswoning is van algemeen belang. Het pand heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkeling, namelijk de stichting van kleinschalige scholen met bijbehorende onderwijzerswoningen in de kleinere nederzettingen; het is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het woonhuis. Het object is van architectuurhistorisch belang door de toegepaste eclectische stijlelementen, de detaillering en het bijzondere materiaalgebruik. Het huis is van belang vanwege de architectonische gaafheid van zowel het interieur als het exterieur. Het is van belang vanwege de typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Onderwijzerswoning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument